NORGES PELSDYRALSLAG
NORWEGIAN FUR BREEDERS' ASSOCIATION

Mattilsynet

Hovedkontoret

Oslo, 2. august 2017

Høring – forslag til nye og endrede regler om hold av pelsdyr

Norges Pelsdyralslag viser til høringsbrev fra Mattilsynet 14. juni 2017 med forslag om nye og endrede regler i pelsdyrforskriften.

Etter at Stortinget behandlet *Meld. St. 8 Pelsdyrnæringen,* har Norges Bondelag, sammen med Norges Bonde- og Småbrukarlag og Norges Pelsdyralslag, utarbeidet forslag til nytt dyrevelferdsprogram og vedlegg til dette, som danner grunnlaget for en del av høringsforslaget som nå foreligger fra Mattilsynet.

I vårt høringssvar vil vi kommentere Mattilsynets vurderinger og endringsforslag, samt andre momenter vi anser som viktige for beslutningsgrunnlaget omkring nye og endrede regler om hold av pelsdyr. Vi har tatt utgangspunkt i vurderinger rundt hva som vil besørge en bærekraftig utvikling og hvordan dyrenes velferd kan sikres og bedres.

Næringen forventer en forskrift basert på forskning og derigjennom kunnskap om pelsdyr. Forskning skal legge grunnlag for ivaretakelse og økning av dyrenes velferd, økt lønnsomhet for produsentene og næringsutvikling. Det er viktig for dyrene at nye elementer som innføres er utprøvd slik at velferden reelt sett heves.

Pelsdyrnæringen har de siste årene forholdt seg til en rekke forskriftsendringer med skjerpelse av regelverk. Den nye pelsdyrforskriften som kom i 2011 har paragrafer med overgangstid til 2012, 2015 og 2018.

1. Forbud mot gruppehold av mink (§ 24a)

Definisjon av gruppehold

Mattilsynet legger i forskriftsforslaget til grunn en annen definisjon av gruppehold enn det som er beskrevet i dyrevelferdsprogrammet som er utarbeidet av Norges Bondelag.

Besøksadresse: Økern Torgvei 13 0580 Oslo
Postadresse: Postboks 175 Økern 0509 Oslo
Telefon: 47 80 72 00 Telefaks: 22 64 35 91 E-post: post@norpels.no
Bankgiro: 8101 06 05164
Organisasjonsnr. NO 938 752 737 MVA

Vi kan slutte oss til at forbudet mot gruppehold skal gjelde fra 11 ukers alder.

Vi kan ikke slutte oss til forslaget om at to dyr av samme kjønn regnes som gruppehold. Ved oppstalling av to og to vil det alltid være naturlig i størst mulig grad å fordele valpene med én tispe og én hann sammen. Dersom det er overvekt av valper av ett kjønn, vil det likevel være hensiktsmessig å oppstalle et mindre antall av samme kjønn sammen, normalt av tispevalper. Erfaringsmessig fører dette ikke til utfordringer knyttet til aggresjon, kamp om ressurser eller skader.

Opptak og utelukkelse av dyrevelferdsprogrammet

Mattilsynet foreslår at Norges Pelsdyralslag skal ha ansvar for opptak og utelukkelse av programmet, men ber samtidig om innspill på om næringsorganisasjonens vedtak skal være tilstrekkelig for at en produsent skal falle utenfor unntaket fra forbudet om gruppehold, eller om myndighetsorganer må sanksjonere et slikt vedtak.

Vår oppfatning er at Norges Pelsdyralslag skal kunne ha myndigheten til å utelukke driftsenheter fra programmet. Dette vil være et faglig skjønn basert på inngående kunnskap om dyrehold og driftsenhet.

Norges Pelsdyralslag mener organisasjonen vil kunne ivareta rollen som avgjørelsesorgan på en god måte. Vi er innforstått med det ansvar en slik rolle har for den enkelte produsents rettsikkerhet, og de krav det stiller til habilitet for de personer og organer i Norges Pelsdyralslag som deltar i slike avgjørelser.

Ordningen har sin klare parallell i bestemmelser om dyrevelferdsprogram for blant annet slaktekylling i forskrift om høns og kalkun. Næringen har omfattende erfaring med sertifiseringssystemet FarmSert, der også avgjørelser om inndragning av sertifikat og ekskludering vil kunne få store konsekvenser for driftsenheten. I slike prosesser legges det vekt på grundig saksbehandling, ansvarlig ivaretakelse av dyreholdet og dyrenes velferd og god rettssikkerhet for produsentene.

I dyrevelferdsprogrammet er det foreslått at styret i Norges Pelsdyralslag er ankeinstans. Vi vil foreslå at ankeorganet forsterkes med en jurist, slik at hensynet til habilitet og rettsikkerhet ivaretas best mulig.

2. Dyrevelferdsprogram for mink (§ 24b)

Norges Pelsdyralslag er positive til at dyrevelferdsprogrammet som er utarbeidet av Norges Bondelag legges til grunn for forskriftsforslaget. Dette vil sikre dyrevelferdsprogrammets legitimitet.

Programmet er kommentert i Norges Bondelags følgebrev til Landbruks- og matdepartementet 28. april. Blant annet peker Norges Bondelag på at programmet medfører strengere krav til dyrevelferd enn det som følger av pelsdyrforskriften, ved at det i WelFur-systemet må oppnås nivået «god praksis» i gruppeholdsperioden for å kunne innlemme driftsenheten i programmet.

I tillegg stilles flere strenge krav til driftsenheten med sikte på å forebygge skade, aggresjon og kamp om ressurser, herunder:

- Helseavtale med veterinær som innebærer helseovervåkningstilsyn

- Kurs i gruppehold med vektlegging av helse, atferd, miljø og produksjonskontroll. Kurset avsluttes med eksamen som må være bestått.
- Bemanningsplan med risikovurdering av dyreholdet gjennom hele året
- Ekstra daglig tilsyn
- Tilgang på to egnede aktivitetsobjekter
- Sikring av fôrtilgang minst to ganger daglig
- Krav til sammensetning av dyr i gruppehold
- For at en driftsenhet skal kunne innlemmes i programmet må det kunne vises til god dyrevelferd, blant annet mattilsynsrapporter og rapporter fra helseovervåkningsbesøk

Fra Norges Pelsdyralslags side har vi enkelte bemerkninger til programmet. Snarest mulig etter høringen vil vi, sammen med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, gjennomgå innspill fra høringsrunden og vurdere å innarbeide disse i programmet.

Definisjoner og begreper

I tråd med forskriftsforslaget vedrørende definisjon av gruppehold, der det foreslås at forbudet mot gruppehold skal gjelde fra 11 uker, vil Norges Pelsdyralslag foreslå at en tilsvarende definisjon bør gjelde for dyrevelferdsprogrammet, og vi vil drøfte dette med Norges Bondelag med tanke på å endre programmet på dette punktet.

Mattilsynet skriver i sitt høringsbrev at utkastet til dyrevelferdsprogram inneholder kategorier som Mattilsynet selv ikke benytter, som «moderate» og «svært alvorlige» funn. Dette er begreper og forhold som er tatt med under «trafikklys-systemet», nettopp for å sikre en korrekt og tilstrekkelig streng vurdering under gruppeholdsperioden.

Vi har erfaring med tilsvarende vurderinger fra FarmSert, der for eksempel dyrehelsemessige avvik har vært vurdert som mer alvorlige enn tekniske avvik. Samtidig er det viktig at Mattilsynets tilsynsrapporter har en enhetlig form, slik at alvorlighetsgraden av avvik lettere kan vurderes. Norges Pelsdyralslag mener det vil være fornuftig å se på kategorier og uttrykk for å sikre en god gjennomføring av programmet i årene fremover.

Krav til deltagelse i dyrevelferdsprogrammet

Norges Bondelag har foreslått i retningslinjen for dyrevelferdsprogram at det kreves medlemskap i Norges Pelsdyralslag for å kunne delta i dyrevelferdsprogrammet. Vi er enig i dette. Deltagelse i programmet krever rådgivende tjenester, som er en del av vår kjernevirksomhet. Norges Pelsdyralslag vil legge ned store ressurser i drift av programmet. Det vil ikke være formålstjenlig å la driftsenheter uten medlemskap benytte våre tjenester.

Regelmessig kontroll med at dyrevelferdsprogrammet oppfylles (pkt. e)

Mattilsynet bemerker at Norges Pelsdyralslag ikke er med i KSL-ordningen, og at det derfor kan åpnes for andre uavhengige aktører i revisjonene. Vi er enig i dette. Fur Europe, som eier WelFur og sertifiseringsprogrammet, har inngått avtale med AS Baltic Control, som fungerer som ekstern revisor. Baltic Control er et dansk

sertifiserings- og kontrollselskap med internasjonal virksomhet. Gjennom Welfur kartlegges dyrevelferden i en representativ del av dyreholdet ved hvert besøk.

Den enkelte produsent plikter dessuten, i henhold til forslaget til dyrevelferdsprogram, å inngå avtale med veterinær som gjennomfører helseovervåkningsbesøk i driftsenheten. Helseavtalen er en ny og utvidet helseavtale der konkrete velferdsindikatorer fra dyrevelferdsprogrammet skal registreres av veterinær i gruppeholdsperioden. Vi understreker at også veterinærene må anses som uavhengig tredjepart. Veterinærer har offentlig autorisasjon eller lisens, med lovbestemt plikt til å utøve faglig forsvarlig virksomhet.

Trafikklysordning

I dyrevelferdsprogrammet er det foreslått et «trafikklys-system» for å ha ekstra oppfølgning og gradering av resultatene i driftsenhetene som er tilsluttet programmet. Systemet er delt inn med grønt, gult og rødt, hvor grønt er kategorien for driftsenheter uten merknader, gult for enheter med moderate avvik og rødt for enheter med alvorlige avvik. For driftsenheter som har moderate brudd på enkelte punkter, og havner i gult, vil driftsenheten motta løpende rådgivning og ekstra oppfølgning i perioden for straks å bringe forhold i orden og ikke minst styrke og sikre velferden for dyrene. Tilsvarende system benyttes i næringens «FarmSert», og har gitt tydelige føringer for den enkelte driftsenhet og for oppfølging av disse. I tilfeller der en produsent har havnet i rød kategori og ikke har rettet opp feil eller mangler innen gitt tidsfrist, har næringen rutine for å varsle det lokale Mattilsyn samt auksjonshus og pelsdyrfôrlag. Dette har vært en god, ryddig og virkningsfull rutine.

Mattilsynet foreslår at de skal ha melding når produsenter får rødt lys i dyrevelferdsprogrammet, noe Norges Pelsdyralslag er enig i. Mattilsynet ber videre om at de bør varsles ved gult lys. Norges Pelsdyralslag mener det ikke er hensiktsmessig, da det ved gult lys umiddelbart iverksettes rådgivningstiltak fra næringen og/eller veterinærer med sikte på å bringe driftsenheten tilbake til grønt lys. Relevante aktører skal uansett varsle Mattilsynet i henhold til dyrevelferdslovens § 5 ved alvorlig svikt eller mishandling.

Fastsettelse av skadefrekvens for gruppeholdsperioden for dyrevelferdsprogrammet

I Norges Bondelags følgebrev til dyrevelferdsprogrammet 28.4.2017 er det foreslått en testingsperiode på ett år, for å kunne fastsette krav knyttet til prosentvis skadefrekvens for gruppeholdsperioden. Etter dette skal programmet kunne implementeres fra gruppeholdsperioden 2018, og trafikklysordningen skal kunne virke fra 2019.

Vi mener imidlertid at ett år kan gi et for lite grunnlag for å fastsette skadefrekvens. Skadefrekvensen kan av ulike årsaker variere fra år til år. I tillegg må erfaringstall fra relevant forskning være en del av grunnlaget for fastsettelse. Norges Pelsdyralslag mener derfor det er nødvendig med to års registrering før dette fastsettes.

Dyrevelferdsprogrammet kan således være klart til implementering fra gruppeholdsperioden 2019. Vi mener dette må anses for å være en hurtig og

kunnskapsbasert innføring av dyrevelferdsprogrammet. For øvrig viser vi til avsnitt om ikrafttredelse nedenfor.

Rapportering til Mattilsynet

Det foreslås i høringen å forskriftsfeste at resultatene fra dyrevelferdsprogrammet skal forelegges Mattilsynet innen 1. mars hvert år. Vi kan slutte oss til at det skal oversendes en rapport, og mener at denne bør være aggregert og ikke på produsentnivå.

Det er ikke vurdert om det kan ha noen konsekvenser av detaljert rapportering annet enn at det setter Mattilsynet i stand til å ha risikobaserte tilnærming til sin virksomhet. En konsekvens vi ser er at slike opplysninger vil bli tilgjengelige for grupperinger som ønsker å skade næringen.

Rapporter på produsentnivå antas å være offentlig tilgjengelige om de sendes inn til Mattilsynet som utgangspunkt, jfr. offentleglova § 3. Som kjent er bransjen utsatt for aksjoner og lignende som i stor grad vil utnytte alle avvik. Som nevnt over mener vi også det er uhensiktsmessig at det meldes til Mattilsynet når noen er på «gult lys». Det er et argument i denne sektoren at det utsetter produsent og dyr for belastninger.

Om det ikke tas inn at det kan være en samlet innrapportering på aggregert nivå, må det vurderes om opplysninger som kommer fra den enkelte produsent bør unntas fra offentlighet, enten som del av den foreslåtte forskriften eller at det presiseres at opplysninger som dette er interne dokumenter for Mattilsynet, jf. offentleglova § 14, eller må ansees som forretningshemmeligheter etter forvaltningslovens § 13 nr. 2.

Etter vårt syn vil det være av konkurransemessig betydning at detaljerte opplysninger tilflyter andre i bransjen samt andre aktører som klart kan påvirke konkurransesituasjonen. Hvordan den enkelte produsent løser sine utfordringer bør også vurderes som fremgangsmåter som kan ha slik betydning, og bør derfor unntas fra innsyn fra offentligheten, jfr. offentleglova § 13.

I den grad det rapporteres opplysninger som kan knyttes til enkeltperson, bør det presiseres at dette er forhold som skal anses som personopplysninger og håndteres deretter, jfr. personopplysningsloven § 2 nummer 1. Det vil si at de som skal håndtere slike opplysninger må sikre at det ikke utleveres til en ubestemt flerhet som ikke har behandlingsgrunnlag etter personopplysningsloven § 11. Et parallelt spørsmål er om dette skal unntas på generelt grunnlag etter forvaltningsloven § 13, nr. 1 jfr. offentleglova § 13 som personlige forhold all den tid vi antar at godkjenninger innen dette fagfeltet kan eksponere enkeltpersoner i stor grad hos grupper som er imot pelsdyrhold. Behovet for unntak fra offentliggjøring på et personlig plan mener vi derfor må vurderes.

Forskriftsbestemmelsen bør lyde: En samlet oversikt over resultatene fra dyrevelferdsprogrammet fra foregående år skal forelegges Mattilsynet innen 1. mars.

Mattilsynets tilsynsrapporter

Mattilsynets tilsynsrapporter er en del av grunnlaget for vurderingen av driftsenhetene i dyrevelferdsprogrammet. Det bør etableres en rutine slik at

Mattilsynets tilsynsrapporter vedrørende pelsdyrhold automatisk og omgående oversendes administrator av programmet.

Indikatorer

Oversikt over velferdsindikatorer er vedlagt dyrevelferdsprogrammet. Vi vurderer at indikatoren «veiing» ivaretas på en god måte gjennom andre rutiner. I WelFur vurderes hold ved hvert besøk. Indikatoren bør således utgå fra programmet. Dette vil vi komme tilbake til, sammen med eventuelle ytterlige forslag til forbedringer, i forbindelse med Norges Bondelags fremsendelse av revidert forslag til dyrevelferdsprogram.

Evaluering

Det foreslås i høringen å forskriftsfeste at dyrevelferdsprogrammet godkjennes for inntil fem år av gangen for å sikre at det kan forbedres underveis. Første gangs godkjenning er foreslått til tre år for å evaluere snarlig første gangen. Vi har ingen innvendinger til dette.

3. Forebygging av feil beinstilling hos rev (§ 32a)

I høringen forslås at ingen dyr som får score 1 og 2 på «bent feet» etter WelFur-klassifiseringen skal benyttes i avl, og at dyr som får score 2 skal avlives.

Norges Pelsdyralslag er enig i at det er nødvendig med tiltak for å sikre mot feil beinstilling hos blårev. Likevel mener vi at dette kan løses bedre enn hva de foreslåtte tiltak i høringen legger opp til.

Landbruks- og matdepartementet påpeker at avl for økt kroppslengde ikke er et problem i seg selv, så lenge dyrene er harmonisk bygget, kan bevege seg normalt og ikke lider av overvekt. Det er foreløpig lite forskning om feil beinstilling. Den reelle frekvensen er ikke kjent, og heller ikke i hvor stor grad sålegang er forbundet med lidelse for dyret.

Aktivt arbeid gjennom flere år for å redusere frekvensen av dyr med dårlig beinstilling har gitt gode resultater. Resultat av forskning har vist at egenskaper knyttet til dårlig beinstilling har middels høy arvegrad. Derfor er det viktig å se på både avlsmessige og miljømessige tiltak for å redusere antall tilfeller. Vi vil videreføre arbeidet med å rådgivning og opplæring for å sikre avlsmessig fremgang hva gjelder beinstilling hos rev.

Frekvens av dyr med feil beinstilling

Mattilsynet peker på at det ikke finnes sikre tall for forekomst av «bent feet» hos norsk rev.

Mattilsynet henviser til tall som er fremkommet under utprøvingen av WelFur i Norge. Denne utprøvingen omfattet fem besetninger, både med sølvrev og blårev. Denne undersøkelsen er etter vår oppfatning ikke egnet som grunnlag for å trekke konklusjoner for hele dyreholdet.

Frekvensen av dyr med feil beinstilling i Norge er ikke kartlagt. Det må frembringes tall på faktiske forhold, og eventuelle lidelser knyttet til dette, før definitive kriterier vurderes i forskriftssammenheng.

Bruk av dyr i avl

I forslaget foreslås at dyr som klassifiseres i klasse 1 i WelFur-protokollen, det vil si moderat grad av «bent feet», ikke skal benyttes i avl.

Norges Pelsdyralslag vil understreke at det kun skal benyttes funksjonsfriske dyr i avl. Dyr med uønsket arvemateriale skal ikke benyttes.

Norges Pelsdyralslag har foreslått å innføre en egen godkjenning med hensyn til beinstilling, hold og bevegelsesmønster for blårev som benyttes i avl. Dette innebærer at besetningsveterinærene vurderer avlsdyrene i hver enkel besetning. Landbruks- og matdepartementet konstaterer at dette forslaget er positivt, og ønsker å høste erfaringer med denne ordningen. Det er derfor overraskende at Mattilsynet ser bort fra dette, og i stedet vil forskriftsfeste et definert kriterium for hvilke dyr som skal kunne brukes i avl. Det vil få som følge at vår godkjenningsordning blir overflødig, og vi mener således at dette ikke følger opp departementets ønske om erfaringer med ordningen.

Norges Pelsdyralslag mener derfor at forskriftsbestemmelsen i § 32a første ledd, *«Dyr med tilstanden «bent feet» skal ikke brukes i avl»,* må utgå, slik at vi kan få utprøvd vår godkjenningsordning for avlsdyr.

Sålegjengere og avliving

Mattilsynet foreslår at alle sålegjengere skal avlives. Norges Pelsdyralslag mener at det, verken ut fra etisk eller medisinsk vurdering, er grunnlag for å kreve prematur avlivning av sålegjengere. Så lenge dyret har generelt god almenntilstand og ikke viser tegn på smerter, betegner vi dette som formålsløs avliving.

Norges Pelsdyralslag vil legge opp til en tett oppfølging av dyr med «bent feet», jfr. pelsdyrforskriftens § 8. Dyr med «bent feet» skal være under spesielt oppsyn, slik at eventuelle tiltak kan iverksettes når nødvendig. Dersom det oppstår tilstand med alvorlig beinstilling / sålegang, vil dette inntreffe sent på høsten. Medisinske plager knyttet til frambeina kan f.eks. være artrose eller kneskål ut av ledd. Slike diagnoser behandles veterinærmedisinsk, og dyr må om nødvendig avlives når lidelsen tilsier dette.

Kunnskap om avlivning av rev, herunder terskel for avlivning, blir formidlet gjennom Norges Pelsdyralslags rådgivning og opplæring av produsentene. Vi viser i denne sammenheng også til Næringskomiteens innstilling, side 16, der et flertall har følgende merknad: *«Dette flertallet vil be regjeringen ha dialog med næringen for å bli enige om hvor terskelen for avliving bør gå, og bidra til at denne terskelen blir praktisert likt i alle besetninger. Det vises til statsrådens brev av 6. desember 2016 til komiteen der temaet er omtalt.»* Vi deltar gjerne i videre dialog med departementet slik Næringskomiteen ber om.

Næringen ser behov for forskning knyttet til dårlig beinstilling, om hvilke plager dette innebærer for det enkelte dyr. Det er naturlig at slik forskning skjer i samarbeid med finsk pelsdyrnæring.

Norges Pelsdyralslag mener at avlivning av rev skal skje på bakgrunn av gode driftsrutiner, kunnskap hos den enkelte produsent og/eller en helsemessig vurdering fra besetningsveterinær. Vi mener det ikke er grunnlag for å fastsette bestemmelse om avliving av sålegjengere på nåværende tidspunkt i forskrift.

Klassifisering av feil beinstilling

Mattilsynet har i sitt forslag vedrørende beinstilling hos rev lagt til grunn «bent feet» slik det beskrives i den tredelte modellen i WelFur-protokollen for rev.

Vi mener imidlertid det er hensiktsmessig å benytte den femdelte skalaen, beskrevet av Kempe et al. (2010). Denne klassifiseringen er anerkjent i forskningssammenheng til bruk i avlsarbeid. «Bent feet» deles her inn i fem nivåer: veldig bra, bra, tilstrekkelig, dårlig og veldig dårlig. Skalaen brukes også ved arvelighetsberegninger, og det er denne skalaen produsenter benytter gjennom avlsprogrammet Sampo. Vi nevner også at andre livdyregenskaper for rev og mink har inndelinger i fem klasser.

Norges Pelsdyralslag mener at WelFur-inndelingen av «bent feet» er for grov og upresis til å benyttes i forskriftssammenheng. Den tredelte inndelingen som benyttes i WelFur er én av seks indikatorer for sykdom, og er således en forenkling av den femdelte skalaen som er anbefalt brukt ved vurdering av beinstilling. Den tredelte skalaen kan ikke benyttes i kvalifisert avlsarbeid fordi arvegrad og avlsmessig respons er ukjent.

Selv om «bent feet» er et kriterium i WelFur, mener likevel forskerne som har utarbeidet WelFur-protokollen at «alarmnivået» først nås når 15 % av dyrene er i kategori «severly bent feet» (veldig dårlig beinstilling). Ved dette nivået anbefales det å sette opp en helseplan i den enkelte driftsenhet. Mattilsynet legger således opp til en annen bruk av WelFur-indikatorene enn forskerne bak WelFur-protokollen.

Klassifiseringen «moderat» omfatter, som Mattilsynet skriver, et relativt stort spekter av feil beinstilling. Den omfatter sannsynligvis også dyr som i Kempe-skalaen klassifiseres som tilfredsstillende. Det kan ikke være riktig å gjennomføre begrensninger på avl for livdyr som har tilfredsstillende beinstilling.

Vi har i tidligere avsnitt argumentert for at bestemmelsene om beinstilling bør utgå. Subsidiært mener Norges Pelsdyralslag at forskriften må legge til grunn den femdelte inndeling (Kempe-klassifiseringen) som er anerkjent av forskere på området. Tiltak vedrørende avl må da gjelde grad 4, «dårlig beinstilling», og krav om avlivning må gjelde grad 5, «veldig dårlig beinstilling».

Arter omfattet av bestemmelsen

I stortingsmeldingen står det at blårev har problem med størrelse og overvekt. Stortingsmeldingens redegjørelse om feil beinstilling står i avsnitt 8.1.6, som omhandler blårev. Vi er enig med departementet i at det er blårev som har utfordringer knyttet til feil beinstilling.

Vårt prinsipale forslag er at bestemmelsene om feil beinstilling bør utgå, subsidiært mener Norges Pelsdyralslag at bestemmelser i forskrift om feil beinstilling hos rev bør begrenses til å omhandle blårev.

4. Krav om at aktivitetsobjekter skal være spiselige eller gode å tygge på (§ 11 og § 27)

I § 11 foreslås en tilføyelse om at aktivitetsobjekter skal være spiselige eller gode å tygge på.

Norges Pelsdyralslag er positiv til alternative aktivitetsobjekter som er til gagn for dyrene basert på forskning og utvikling. Forslagene i høringen bærer imidlertid preg av svak faglig forankring. Valg av type aktivitetsobjekt må baseres på forskning og utvikling på området, slik at de er velegnet og utprøvd før det forskriftsfestes.

Aktivitetsobjekter som er gode å tygge på

Minkens tygge- og gnagebehov

Mattilsynet referer i høringsbrevet fra stortingsmeldingen, der det blant annet står som begrunnelse for forslaget om tyggbare eller spiselige aktivitetsobjekter: *«Å bearbeide maten ved tygging og gnaging inngår i pelsdyrenes artstypiske eteadferd.»*

Mink er ikke en åtseleter, og den gnager normalt ikke på bein slik som reven. Den har skarpe tenner beregnet på å kutte og skjære i byttet, og jekslene er mindre egnet til tygging. Heller ikke fordøyelsessystem er godt tilpasset åtsler eller beindeler. Næringens klare erfaring er at minken foretrekker objekter som kan manipuleres, dras og flyttes, fremfor tygging. Mink kan ha stor glede av bl.a. halm, nettopp fordi slike objekter kan manipuleres og skaper stor grad av aktivitet.

Tyggeobjekter av tre

Mattilsynet vurderer at treklosser ikke er gode å tygge på og at de heller ikke er spiselige. Dette er ikke grunngitt nærmere.

I et finsk forskningsprosjekt (Korhonen & Niepala, 2000) ble trepinner som aktivitetsobjekter testet ut på avlsdyr av rev. Resultatet av undersøkelsen viste at tygging på trepinner var en fortrukken aktivitet, spesielt de tre første ukene. Forskerne henviser i sin konklusjon til Europarådets rekommandasjon for pelsdyrhold, «at burmiljøet skal berikes med objekter som gir hensiktsmessig stimulans til å gnage, og andre aktivitetsobjekter». De konkluderer med at tildeling av trepinner til rev stimulerer til variabel adferd, som utforsking og tygging.

Videre viser resultatene fra et annet finsk forsøk, med revevalper, (Korhonen et al. 2002) at trepinner som gnageobjekter hadde positiv innvirkning på tannhelsen. Det var mindre forekomst av plakk og gingival hypertrofi (utvidelse av tannkjøtt), samt mindre forekomst av oral stereotypi, når dyrene hadde mulighet til å gnage på trepinner.

Næringens erfaringer med tildeling av treobjekter understøtter funnene i overnevnte forskning. Spesielt liker dyrene gnagepinner av ferskt løvtre, som blir gjenstand for biting, tygging og manipulering, og således må byttes ut regelmessig.

Norges Pelsdyralslag mener det er godt vitenskapelig underbygget at gnagepinner er gode å tygge på, både for valper og voksne dyr. Vi mener forskriften absolutt må akseptere gnagepinner av tre som «gode å tygge på».

Tyggeobjekter av hud

Tyggeobjekter av animalsk opprinnelse kan ha negative konsekvenser knyttet til hygiene og smitte. Vi mener derfor at bruk av tyggeobjekter av hud må utredes nærmere før dette kan anbefales.

Aktivitetsobjekter som ikke er spiselige eller tyggbare

I forslaget til § 11 sjette ledd heter det «Aktivitetsobjekter skal være spiselige eller gode å tygge på». Ordlyden kan forstås slik at alle aktivitetsobjekter må være enten spiselige eller gode å tygge på. En rekke aktivitetsobjekter er attraktive og hensiktsmessige ved at de stimulerer til utforskning og lek. Aktivitetsobjekter av hardt plastmateriale, som rør og plastkopper, er mye brukt. Forskning viser at rør som er store nok til at dyrene kan gå gjennom dem, fremmer stor aktivitet.

Vi antar derfor at denne typen objekter fremdeles bør benyttes, og mener at ordlyden må ta høyde for dette.

Videre forskning knyttet til aktivitetsobjekter

Forskriftsfestede krav til aktivitetsobjekter må baseres på kunnskap om hvilke preferanser dyrene har, hvilke behov de får dekket og i hvilken grad de benytter seg av ulike objekter. Norges Pelsdyralslag, sammen med flere forskningsmiljøer, mener det er viktig med videre forskning og utredning rundt flere typer aktivitetsobjekter.

5. Krav om dyr som fôres restriktivt skal ha spiselige aktivitetsobjekter (§ 17)

Nytt sjette ledd – spiselige aktivitetsobjekter

Mattilsynet foreslår at avlsdyr i perioden fra utvelgelse til paring skal ha tilgang på spiselige aktivitetsobjekter. Kjøttbein trekkes frem som et eksempel på spiselig aktivitetsobjekt. Det er ikke uvanlig praksis at avlsdyr av rev tildeles bein fra storfe, elg, hjort eller lignende. Dette gjøres etter tilgang og praktisk mulighet.

Forslaget er blant annet begrunnet med henvisning til stortingsmeldingen: *«Departementet mener likevel at langvarig restriktiv fôring med samme type fôr som til pelsingsdyr, øker risikoen for at avlsdyrene utsettes for langvarig sultfølelse og frustrasjon.»*

Avlsdyr velges ut så tidlig som mulig, slik at behovet for stor og rask vektreduksjon frem mot paring faller bort. Fôrlagene tilpasser fôrsammensetningen vinterstid, og vektlegger at fôrmengde ikke skal gi dyrene langvarig følelse av sult eller frustrasjon.

Norges Pelsdyralslag mener at argumentet for å motvirke effekten av planlagt vedlikeholdsfôring ved å tildele spiselige aktivitetsobjekter faller bort da dyrene tildeles adekvat mengde fôr.

Sykdomsrisiko ved bruk av kjøttbein eller lignende

Pelsdyrnæringen arbeider kontinuerlig for å sikre at dyrene får et hygienisk godt og veltilpasset fôr, og produsentene sikrer at oppstallingsmiljøet holdes rent og hygienisk. Vi er bekymret for hvilke konsekvenser bruk av bein eller annet animalsk materiale kan påføre dyrene dersom slikt blir liggende i oppholdsenheten.

Spesielt for mink er den helsemessige effekten ukjent. I motsetning til rev, er mink som nevnt ikke en åtseleter. Norges Pelsdyralslag mener det er forbundet med helsemessig risiko å tildele kjøttbein til mink.

Skaderisiko ved bruk av kjøttbein eller lignende

Mattilsynet henviser til at man eventuelt kan tildele flere bein om gangen. Næringens erfaringer tilsier likevel at blir uro og krangling mellom dominante og subdominante dyr når de får tildelt spiselige objekter. Dette kan gå ut over dyrevelferden i form av økt fôrkonkurranse, aggresjon og bittskader.

Både for mink og rev er det en risiko for at små beindeler eller splinter kan sette seg fast i munn, hals eller fordøyelsessystem. Til rev kan man erfaringsmessig ikke bruke annet enn kraftige lårben eller lignende av storfe eller storvilt.

Norges Pelsdyralslag mener det er forbundet stor skaderisiko med tildeling av bein til enhver tid der det er oppstallet flere dyr sammen. Tildelingen bør skje etter tilgang og når dyrene er oppstallet en og en.

Ernæringsplanlegging og spiselige aktivitetsobjekter

I perioden fra livdyrutvelgelse til paring er det vanlig med vedlikeholdsfôring, og det legges stor vekt på at dyrene skal få en adekvat mengde med ernæringsmessig godt fôr. Dersom dyrene til enhver tid skal ha tilgang på kjøttbein eller andre spiselige aktivitetsobjekter, blir det mindre kontroll med næringsopptaket.

Praktiske og kostnadsmessige konsekvenser

Ved bruk av kjøttbein eller lignende, vil omfanget bli så stort at det fordrer en krevende logistikk og håndtering for å unngå uhygieniske forhold. Nærmere om dette nedenfor under pkt. 8, konsekvensutredning.

Norges Pelsdyralslag mener, ut fra ovenstående, at forslaget om spiselige aktivitetsobjekter er svært dårlig. Vi mener at bestemmelsen bør utgå.

<u>Nytt sjuende ledd - slanking</u>

Mattilsynet foreslår å erstatte begrepet «redusere dyrets vekt» med «slanke dyret».

Vi oppfatter at dette forslaget er basert på misforståelser når det gjelder restriktiv fôring / vedlikeholdsfôring.

Det kan synes som om det er en oppfatning at det ved restriktiv fôring gis samme type fôr som til pelsingsdyr, og at dette medfører en økt risiko for at dyrene utsettes for langvarig sultfølelse og frustrasjon. Avlsdyrene tildeles i vinterperioden en adekvat mengde med ernæringsmessig tilpasset fôr. Vi benevner dette som vedlikeholdsfôring.

I høringsbrevet står det: «*Dyr i vekst kan slankes uten å gå ned i vekt*». I den sammenheng må det presiseres at dyr i vekst aldri slankes.

Norges Pelsdyralslag mener derfor at dagens forskriftstekst «Dersom det er nødvendig å redusere dyrenes vekt ...» er tilfredsstillende og fullt dekkende.

Halm - § 27.

Mattilsynet foreslår å presisere at løs halm ikke skal være tilstrekkelig som aktivitetsobjekt. I dag står det i forskriften at halm alene ikke er tilstrekkelig som aktivitetsobjekt, og endringen foreslås for å unngå usikkerhet om hvorvidt pressede halmblokker er tilstrekkelig.

Norges Pelsdyralslag mener at løs halm er et godt aktivitetsobjekt, både til rev og mink. Vi har lang erfaring med bruk av halm til mink, og observerer hvordan dyrene bruker halmen til aktivitet, manipulering og til å tygge på, i tillegg som til redemateriale.

I den danske bekjentgjørelse om beskyttelse av pelsdyr (2015) er halm spesielt fremhevet som et aktivitetsobjekt som stimulerer til lek, gnaging, osv. Bestemmelsen i § 10 lyder: "*Pelsdyr skal i deres opholdssteder have adgang til egnet materiale, der kan stimulere til naturlig aktivitet som leg, gnavning, udforskning og lignende som f.eks. halm eller andet beskæftigelsesmateriale.*" Det er naturlig å legge dansk kunnskap og regelverk til grunn på dette området når det gjelder mink.

Norges Pelsdyralslag mener at også løs halm må aksepteres som aktivitetsobjekt alene, og den foreslåtte bestemmelsen må utgå.

6. Utvidede krav til å dokumentere hvordan regelverket etterleves (§ 8)

Mattilsynet foreslår å utvide krav til journalføring i § 8. Dette er begrunnet blant annet med at etterlevelse av forskriften krever at det brukes mye tid på velferdstiltak hos dyrene, at det er stort forbedringsbehov når det gjelder innretninger og objekter for økt utforskning og aktivitet samt at det letter Mattilsynets arbeid.

Nytt punkt f): journal over håndtering og sosialisering

I nytt punkt f) foreslås at det skal føres journal over håndtering og sosialisering i henhold til samme paragrafs første ledd punkt b). Denne henviser igjen til § 7, der det heter: *Dyreholder skal iverksette tiltak for at dyrene fra tidlig alder skal bli tillitsfulle og tamme nok til å kunne håndteres og stelles på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.*

Norges Pelsdyralslag mener at journalføring av enhver håndtering av hvert individ er uhensiktsmessig og at det heller ikke tilfører dyreholdet verdi. Vi mener at arbeidet med sosialisering vil være fullt tilfredsstillende selv om det ikke journalføres ettersom det hos alle produsenter foreligger en god rutine for dette i henhold til § 8 første ledd punk b).

Norges Pelsdyralslag foreslår at punktet utgår.

Nytt punkt j): journal over kloettersyn og klorøkt

Mattilsynet foreslår journalføring av kloettersyn og klorøkt etter § 16, 3. ledd. Der heter det at pelsdyr skal ha kloettersyn månedlig og klorøkt ved behov.

Norges Pelsdyralslag anser at behovet for klostell er lite. Vi mener derfor at det har liten hensikt med journalføring så lenge en god rutine for ettersyn er på plass, og foreslår at punktet utgår.

Elektronisk journalsystem

Mattilsynet anbefaler at det innføres et elektronisk journalsystem for næringen. Norges Pelsdyralslag er i ferd med å utvikle et slikt system knyttet til dyrevelferdsprogrammet.

7. Ikrafttredelse

Mattilsynet foreslår at forskriften trer i kraft 1. oktober 2017, og at bestemmelsene om gruppehold og dyrevelferdsprogram trer i kraft 1. januar 2018. Mattilsynet skriver videre at effekten av forbud mot gruppehold ikke vil inntreffe over natten, og at produsentene vil ha god anledning til å tilpasse seg de nye kravene.

Mattilsynet legger opp til en svært kort frist for tilpasning og tilrettelegging av drift i henhold til nytt regelverk. For produsenter som ønsker å stå utenfor dyrevelferdsprogrammet blir de økonomiske konsekvensene særlig store og vil inntre svært raskt. Vi understreker at det i stortingsmeldingen er referert til Mattilsynets beregninger av konsekvenser av et forbud mot gruppehold. For en produsent med 1000 minktisper som praktiserer gruppehold og har maksimal dyretetthet i henhold til dagens regelverk, kom Mattilsynet frem til produsenten enten må redusere dyretallet med om lag 50 % eller investere om lag 3–3,4 millioner kroner for å kunne videreføre samme produksjonsvolum som i dag. Dersom vi forutsetter at en produsent velger å investere for å opprettholde produksjonen med parvis oppstalling, vil det påføre denne en svært stor økonomisk belastning og urimelig liten tid til å tilpasse driften til ny forskrift. En overgangstid på tre år, det vil si til 1.1.2021, må være minimum.

Næringen er ikke kjent med forskriftsendringer for annet husdyrhold, som innebærer en forutsetning om en dobling av bygningsmasse, og hvor det er gitt så kort overgangsordning. Vi understreker at næringen forventer likebehandling knyttet til nytt regelverk.

Vi viser til at landbruksministeren i brev til Næringskomiteen 6. desember i fjor, jfr. meldingen, henviser til at det må være en nødvendig overgangsperiode før et forbud trer i kraft. Samtidig vil vi også påpeke at det vil være tiltrengt med lengre overgangsperiode for å fastsette valide kriterier for skadefrekvens i dyrevelferdsprogrammet.

Norges Pelsdyralslag foreslår at

- forskriften trer i kraft 1. januar 2018
- § 11, sjette ledd (aktivitetsobjekter) trer i kraft 1. januar 2019
- § 24 a og b (gruppehold, dyrevelferdsprogram), trer i kraft 1. januar 2021.

Når det gjelder § 17, nytt 6. ledd om spiselige aktivitetsobjekter og § 32a om beinstilling, mener vi som nevnt at bestemmelsene skal utgå, og vi foreslår derfor ikke ikrafttredelsesdato for disse.

8. Konsekvensutredning

Vi finner at konsekvensene av flere av forslagene er mangelfullt utredet. Det er ikke gjort noe forsøk på å kvantifisere den samlede belastning forslagene vil ha for norsk pelsdyrnæring. De foreslåtte forskriftsendringene vil redusere lønnsomhet og konkurranseevne i næringen, uten at det er lagt opp til kompenserende tiltak. Vi mener at de samlede kostnader knyttet til de foreslåtte forskriftsendringene vil bli så store at de klart vil bryte med Stortingets premiss om bærekraftig utvikling. Forskriftsendringer og konsekvenser for lønnsomhet må også ses i sammenheng med at det ikke er lenge siden forrige revisjon av forskriften, som fortsatt er under implementering.

Konsekvenser vedrørende forbud mot gruppehold og dyrevelferdsprogram

I høringsbrevet er det redegjort for hvilke kostnader en gjennomsnittlig produsent vil ha dersom vedkommende skal investere for å kunne videreføre samme produksjonsvolum som i dag. Dette beløpet er satt til 3-3,4 mill. kr. For de fleste er dette et uoverkommelig beløp, uten at dette fremkommer i høringen.

Produsenten kan alternativt velge å redusere produksjonen med ca. 50 prosent, noe som fører til inntektsbortfall og et betydelig økonomisk tap. Dette er ikke belyst.

I stedet for å tydeliggjøre hvilke alvorlige konsekvenser dette medfører for en selvstendig næringsdrivende, skriver Mattilsynet at minkprodusentene «vil få god anledning til å tilpasse seg de nye kravene». Vi mener dette er en ubalansert og forskjønnet fremstilling av de store økonomiske konsekvensene dette har for produsenter som eventuelt ikke vil omfattes av dyrevelferdsprogrammet. Vi finner konsekvensutredningen svært mangelfull.

Også for produsenter som omfattes av dyrevelferdsprogrammet vil det påløpe kostnader, både til omlegging til elektronisk journalføring og gjennom merarbeid. I tillegg vil Norges Pelsdyralslag få betydelige kostnader knyttet til administrasjon og oppfølging av programmet. Dette er heller ikke kvantifisert.

Konsekvenser av tiltak vedrørende beinstilling

I stortingsmeldingen står det at de økonomiske konsekvensene av tiltak for å forebygge feil beinstilling vurderes å være små. Næringskomiteen har lagt dette til grunn i sin innstilling.

Ettersom det ikke foreligger representative undersøkelser av forekomst av feil beinstilling, mener vi dette umuliggjør en slik konklusjon. Frekvensen av rev med feil beinstilling er ukjent i Norge på nåværende tidspunkt. Frem til reelle tall foreligger vil det råde stor usikkert rundt hvor store økonomiske konsekvenser forslaget vil ha for den enkelte produsent.

Konsekvenser av tiltak vedr. aktivitetsobjekter

Forslagene om å bruke spiselige aktivitetsobjekter er ikke utredet tilfredsstillende. Innkjøp og bruk av bein vil utgjøre en betydelig kostnad, og må utredes nærmere også med tanke på tap av konkurransekraft. Tyggebein, som forventes å ha kort levetid, kan kjøpes til omlag 35 kr pr. stk. Store volumer kan gi noe lavere pris, men det er lett å se at lønnsomheten i driften undergraves. Logistikk, håndtering og innkjøp av utstyr for frysing, transport og lignende er vurderinger må vektlegges i en slik beregning. Kostnadene vil være vesentlige for den enkelte produsent. De dyrehelsemessige og dyrevelferdsmessige konsekvenser er heller ikke vurdert.

Konsekvenser vedørende dokumentasjonsplikt

Mattilsynet mener at konsekvensene av utvidet dokumentasjonsplikt i utgangspunktet er små. Vi mener spesielt at kravet om dokumentasjon av håndtering og sosialisering er uhensiktsmessige og omfattende, jfr. kommentar ovenfor.

Norges Pelsdyralslag ber om at våre merknader hensyntas. Vi drøfter gjerne våre innspill nærmere med Mattilsynet. Vi ser frem til et godt samarbeid rundt oppfølgningen av dyrevelferdsprogrammet og om en bærekraftig utvikling for norsk pelsdyrnæring.

Vennlig hilsen
Norges Pelsdyralslag

Knut Berg
adm. dir.

Referanser:

Kempe et al. *The genetics and body condition and leg weakness in the blue fox,* Acta Agric Scand. 59, 2010.

Korhonen & Niepala. *Enrichment value of wooden blocks for farmed blue foxes.* Animal Welfare 9, 2000.

Korhonen et al. *Wooden Blocks and Straw as environmental enrichments for juvenile blue foxes.* Acta Ethol. 5, 2002.

Miljø- og Fødevareministeriet. *Bekendtgørelse om beskyttelse af pelsdyr.* 2015.